

N:o 184.

Af Herr O. Wijk: Om rättighet för lärare vid sådana enskilda läroanstalter, som till maturitetsexamens anställande äro berättigade, att åtnjuta tur- och tjänstårsberäkning för den tid de vid dylikt läroverk tjänstgjort.

Vid de sednaste årtiondenas många åtgärder till befrämjande af ungdomens bildning i elementarläroverk, synes man nästan hafva förbisett en klass af undervisningsanstalter, hvilka såväl förut existerat, som efterhand uppstått — de af enskilda personer upprättade och underhållna läroverken. Oaktadt Statens, år efter år, ökade bidrag till utvidgande af förut befintliga eller till inrättande af nya elementarläroverk, hafva dessa dock ej kunnat fylla behovet, hvarföre privata läroverk i flera af våra större städer ega bestånd, jemte Statens läroanstalter. Den köld, för att icke säga misstroende, hvarmed de förut från Statens sida varit betraktade, har småningom lemnat rum för ett gynnsammare bemötande, hvarigenom man tydligen velat gifva tillkänna, det ungdomens undervisning ej skall såsom något Statens monopol anses, utan äfven kunna, under lämplig kontroll, bestridas af enskilda personer. Så hafva åtskilliga privata läroverk, t. ex. i Stockholm, Göteborg, Upsala och Lund erhållit rättighet att med sina elever, under vederbörande censorers uppsigt, anställa maturitetsexamen. Från Statens sida har härigenom dessa högre privata läroverks likställighet med Statens blifvit till fullo erkänd, hvad resultaterna beträffar — elevernas förvärfvade mogenhet. Ett motsvarande erkännande har dock ej ännu kommit de vid dessa läroverk tjänstgörande lärarne till del, oaktadt de i öfrigt fullgjort hvad till kompetens för motsvarande lärarebefattningar vid de offentliga läroverken erfordras. Den tid en till lektorat vid Statens läroverk — hvad examina och disputationer beträffar — fullt kompetent lärare vid ett dylikt privat läroverk tillbringar, får af honom ej såsom tjänstår beräknas, hvarken i befordringsväg eller för löneförhöjning, ja, han måste till och med, oaktadt han år efter år undervisat och utexaminerat elever, som af censorer förklarats inne-

hafva den mogenhet, som en fullständig elementarundervisning afser att bi-
bringa, sjelf vid något af Statens läroverk undergå sitt profår, för att vinna
kompetens till anställning i Statens tjänst. Resultatet, elevernas mogenhet,
godkännes; lärarnes undervisningsförmåga och arbete för ungdomens under-
visning förkastas.

Man torde kunna hoppas, att ett sådant missförhållande ej skall längre
fortfara och ännu mera öka de svårigheter, med hvilka ett privat läroverk
måste kämpa, särskildt för erhållande och bibehållande af dugliga lärare.
Och dugliga lärare måste ett dylikt läroverk presteras, så vidt det ej skall
se sitt en gång vunna förtroende år efter år förminskadt. Så mycket större
skäl torde förefinnas, att dess lärare, då de fullgjort öfriga prestanda och
fortfarande fullgöra motsvarande undervisningsskyldighet, likställas med lärare
vid Statens läroverk, hvilka lärare, äfven om de äro för lärarekallet mindre
lämplige, ega rättighet att kvarstå och ernå löneförhöjning, så vidt ej verk-
liga tjänstefel komma dem till last.

Att Staten drager ej ringa vinst i ekonomiskt hänseende af de privata
läroverken torde ej kunna bestridas. Såsom exempel kan anföras förhållan-
det i Göteborg, hvarest i högre elementarläroverket undervisas omkring 500
och i lägre femklassiga omkring 150 elever. Båda dessa läroverk voro dock
otillräckliga, hvarföre ett nytt treklassigt för några år sedan måste inrättas.
Göteborgs förutnämnda privata läroverk har omkring 250 elever. Det torde
ej vara svårt att förutse, hvilka kostnader blefvo för Statsverket oundgäng-
liga, om dessa 250 elever skulle vid Statens läroverk undervisas, då de re-
dan befintliga läroverken äro snart sagdt öfverfyllda, och undervisning åt
dessa elever *måste* beredas antingen genom utvidgning af förhanden varande,
eller grundande af ett nytt läroverk. Den besparing, som de privata läro-
verken bereda Statsverket, torde väl äfven berättiga deras lärare till en lik-
ställighet, hvarigenom möjlighet för dem skulle förefinnas att söka anställ-
ning vid Statens läroverk i händelse de af omständigheterna dertill skulle
nödgas. Om t. ex. en till lektorat i Statens tjänst fullt kompetent lärare,
efter tio års lektorstjänstgöring och utexaminering af fullt mogna elever vid
ett privat läroverk, vinner anställning såsom lektor vid Statens läroverk,
stadnar han dock efter nuvarande lagstiftning ännu fem år i första löne-
graden, — och det derföre att, vid den undervisning han under dessa tio
år bibringat en ungdom, som ju dock äfven varit berättigad till undervis-
ning på Statens bekostnad, han uppburit sin lön af enskild person och så-
ledes besparat Statsverket, enligt nuvarande förhållanden, minst 22,500 R.dr.

Jag vågar derföre föreslå, det Riksdagen

ville besluta, att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig
skrifvelse med anhållan, det Kongl. Maj:t ville meddela
sådana bestämmelser, hvarigenom lärare, som aflagt de

för kompetens till lärarebefattning vid Statens läroverk erforderliga kunskaps- och undervisningsprof, må för den tid han vid ett, till maturalitetsexamen berättigadt, enskildt läroverk bestrider adjunkts- eller lektorstjenstgöring, tillgodoräkna sig motsvarande tjänsteår och lönetur, då han vid Statens läroverk söker anställning.

Om remiss af denna min motion till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 2 Februari 1871.

Olof Wijk.

Rättelse

i

motionen N:o 156.

Sid. 5, rad. 6 uppfir, står: 2,800 R:dr Hamb. b:ko — läs: 3,800 R:dr Hamb. b:ko.
